

EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTA

2011

Nostājas dokuments

KĀ PAŠREIZĒJĀ FINANŠU UN EKONOMISKĀ KRĪZE
IETEKMĒ PUBLISKĀ SEKTORA PĀRSKATATBILDĪBU
UN REVĪZIJU EIROPAS SAVIENĪBĀ, KĀ ARĪ EIROPAS
REVĪZIJAS PALĀTAS LOMU

LV

IEVADS

1. Pasaules finanšu un ekonomiskā krīze, kas sākās 2007. gadā, ir ievērojami skārusi Eiropas Savienību. Lai krīzi pārvarētu, ES ir veikusi vairākus pasākumus: atbalstījusi finanšu nozares darbības nepārtrauktību, veicinājusi ekonomikas atlabšanu un izaugsmi, finansiāli atbalstījusi dalībvalstis un gādājusi par to, lai dalībvalstis koordinētu fiskālo un ekonomikas politiku. Šo pasākumu iznākumā ir mainījusies ekonomikas un monetārā politika, ir izveidotas jaunas iestādes un instrumenti un ir ieviestas jaunas politikas struktūras un procesi. Pasākumi ir nozīmīgi ietekmējuši arī ES publisko līdzekļu — ES iedzīvotāju maksāto nodokļu — izmantošanu. Tā kā ir mainījusies ES ekonomikas politika, ir radušies jauni izaicinājumi pārskatatbildībai, pārredzamībai un publisko līdzekļu revīzijai.
2. Palāta uzskata, ka, piemērojot jaunus pasākumus, publisko finanšu jomā jāievēro princips, ka jānodrošina pārredzamība, publiskā pārskatatbildība un publisko līdzekļu revīzija. Šajā dokumentā analizēti galvenie veidi, kādos ES reakcija uz krīzi ir ietekmējusi publiskā sektora revīziju, tostarp Eiropas Revīzijas palātas (turpmāk — “Palāta”) lomu.

SEKAS, KĀDAS ES REAKCIJA UZ KRĪZI IR ATSTĀJUSI PUBLISKĀ SEKTORA REVĪZIJĀ

FINANŠU NOZARES DARBĪBAS NEPĀRTRAUKTĪBA

3. ES ir veikusi vairākus pasākumus ar mērķi saglabāt finanšu nozares dzīvotspēju, cita starpā ir izveidota Eiropas finanšu uzraudzības sistēma. Mikrouzraudzības jomā nozīmīgs pasākums ir trīs **jaunu uzraudzības struktūru** izveide: kopš 2011. gada janvāra darbojas Eiropas Banku iestāde, Eiropas Apdrošināšanas un fondēto pensiju iestāde un Eiropas Vērtspapīru un tirgus iestāde. Palāta veic finanšu revīziju šajās iestādēs¹ un plāno arī lietderības revīziju.
4. Problēmas finanšu nozarē uzrādīja arī privātā sektora grāmatvedības un revīzijas nepilnības. Attiecībā uz starptautiskajiem **grāmatvedības standartiem** tiek veikts darbs ar mērķi ieviest vienotus kvalitatīvus pasaules grāmatvedības standartus. Attiecībā uz starptautiskajiem **revīzijas standartiem** Komisija 2010. gada oktobra Zaļajā grāmatā par revīziju ir lūgusi ieinteresētās personas izteikt viedokli par vairākiem jautājumiem, tostarp par starptautisko revīzijas standartu ieviešanu Eiropas Savienībā. Starptautiskie revīzijas standarti ir nozīmīgs ideju avots publiskā sektora revidentiem. Palāta izmantos savas zināšanas šajā jomā un apsvērs, kādu ieguldījumu tā varētu dot šajās konsultācijās un kā Eiropas Savienībā varētu izstrādāt un ieviest Starptautiskos publiskā sektora grāmatvedības standartus.

¹ Sk., piemēram, 64. pantu Regulā 1093/10, ar ko izveido Eiropas Banku iestādi.

EKONOMIKAS ATLABŠANA UN IZAUGSME

5. Komisija 2008. gada novembra paziņojumā par **Eiropas ekonomikas atveseļošanas plānu** izklāstīja iespējas, kā Eiropas Savienība un tās dalībvalstis varētu atbalstīt reālo ekonomiku un vairogt uzticēšanos. Šo iniciatīvu atbalstīja arī no ES budžeta: piešķīra papildu 5 miljardus EUR, lai risinātu energoapgādes drošību un laukos ieviestu ātrdarbīgu internetu, kā arī kohēzijas politikā izmaksāja papildu avansus 11 miljardu EUR apmērā. Eiropas Investīciju banka palielināja mazo un vidējo uzņēmumu aizņemšanās iespējas par 15 miljardiem EUR. Šīs idejas ir izvērstas stratēģijā "Eiropa 2020", kur atrodamas norādes, kā pārvarēt krīzi un panākt gudru, ilgtspējīgu un integrējošu izaugsmi, kurai atbilstoši tiktu tērēts ES budžets. Palāta revidēs ES budžeta izdevumus kā parasti. Te varētu kāpināt sadarbību ar dalībvalstu augstākajām revīzijas iestādēm, kā paredzēts Līgumā.

² Maksājumu bilances atbalsts ar ES budžeta garantijām.

³ 9.a pants Regulā 332/2002, kurā grozījumi izdarīti ar Regulām 1360/2008 un 431/2009.

FINANSIĀLĀ PALĪDZĪBA DALĪBVALSTĪM

6. Ekonomiskās krīzes dēļ Eiropas Savienībai nācās dažām dalībvalstīm piešķirt aizdevumus. Dalībvalstīm, kuras nav eirozonā, ES varēja izmantot jau pastāvošu instrumentu — **Kopienas vidēja termiņa finansiālās palīdzības mehānismu**². Ar šā mehānisma izveides aktu Palātai "[...] ir tiesības veikt jebkādas finanšu kontroles vai revīziju dalībvalstī, kas saņem Kopienas vidēja termiņa finansiālo palīdzību, kuras tā uzskata par vajadzīgu attiecībā uz šādas palīdzības pārvaldību"³. Palāta plāno revidēt Padomes apstiprinātos aizdevumus.
7. Eirozonas dalībvalstu atbalstam ES izveidoja divus pagaidu instrumentus. Pirmo no tiem — **Eiropas finanšu stabilizācijas mehānismu** — izveidoja 2010. gadā, un ar to sniedz ES finansiālo atbalstu ar ES budžeta garantijām. Līdz šim ir palīdzēts Īrijai un Portugālei. Saskaņā ar Regulu 407/2010 Palātai "[...] ir tiesības veikt jebkādas finanšu kontroles vai revīziju saņēmējā dalībvalstī, kuras tā uzskata par vajadzīgām saistībā ar minētā atbalsta pārvaldību". Palāta plāno revidēt aizdevumu izsniegšanas ticamību tad, kad tā revidēs ES budžeta izpildi 2011. gadā un gatavos attiecīgo gada pārskatu.

8. Otrs pagaidu instruments, ar kuru palīdz eirozonas dalībvalstīm, ir **Eiropas finanšu stabilitātes instruments** (EFSI), kur maksimāli pieejamie līdzekļi ir 440 miljardi EUR. Pamatnolīgumā starp eirozonas dalībvalstīm un EFSI nav noteikumu par ārējo publisko revīziju (ir izraudzīts privātā sektora revidents). EFSI ir 100 % privāta uzņēmēj sabiedrība (société anonyme), kuru reglamentē valsts (Luksemburgas) tiesību akti.
9. Eiropadome ir vienojusies, ka 2013. gadā šos divus pagaidu instrumentus aizstās pastāvīgs **Eiropas stabilizācijas mehānisms** (ESM). Palātas priekšsēdētājs 2010. gada novembrī nosūtīja vēstuli cita starpā Eiropadomes un Komisijas priekšsēdētājiem, kurā puda Palātas viedokli par jaunveidojamā ESM revīzijas un pārskatatbildības kārtību. Svarīgs jautājums ir, kā šajā jomā sadalīt pienākumus starp publiskajiem un privātajiem revidentiem un starp Eiropas iestādēm un dalībvalstu augstākajām revīzijas iestādēm. Palātas mērķis ir atbalstīt pārredzamu struktūru, nodrošinot pietiekamu publiskā sektora revīziju.

FISKĀLĀS UN EKONOMIKAS POLITIKAS KOORDINĀCIJA

10. Komisija 2010. gada septembrī nāca klajā ar priekšlikumiem, kā pastiprināti uzraudzīt dalībvalstu fiskālo politiku, makroekonomikas politiku un strukturālās reformas. Eiropadome šo iniciatīvu atbalsta un ir vienojusies par paktu "Euro plus", kura mērķis ir kvalitatīvāka **ekonomikas politikas koordinācija**. Dalībvalstu politikas agrīnai koordinēšanai jau ir apstiprināta jauna procedūra — "Eiropas pusgads". Palāta apspriedīs ar dalībvalstu augstākajām revīzijas iestādēm, kā revidēt šo politikas jomu.
11. Vēl divi jautājumi, kurus vērts pārdomāt Eiropas mērogā, ir **Eiropas centrālo banku sistēma** un **jaunie noteikumi attiecībā uz valstu fiskālo politiku**. Dažās ES dalībvalstīs, kā arī dažās valstīs ārpus ES šīm politikas jomām lielākā mērā nekā Eiropas Savienībā piemēro publisko atbildību un reizēm arī publiskā sektora revīziju. Attiecībā uz centrālajām bankām iemesls pārdomām ir lielāka finanšu riska uzņemšanās, ko galu galā varētu nākties segt Eiropas nodokļu maksātājiem, un jaunie makrouzraudzības uzdevumi, kas tagad uzdoti Eiropas Centrālajai bankai. Attiecībā uz fiskālo politiku vajadzētu nodrošināt, ka tiek efektīvi un neatkarīgi sekots dalībvalstu ieviestajai politikai; dažās dalībvalstīs līdzīgs pienākums ir uzticēts "fiskālajām padomēm".

SECINĀJUMI

12. Finanšu krīze liek meklēt atbildes uz vairākiem jautājumiem saistībā ar publiskā sektora revīziju Eiropas Savienībā. Saskaņā ar savu mandātu Palāta revidēs jaunās uzraudzības iestādes, no ES budžeta garantētos palīdzības mehānismus un, cik iespējams, Komisijas darbības saistībā ar Eiropas pusgadu. Taču Palāta vēlas norādīt, ka dažos gadījumos publiskā sektora revīzija nav pienācīgi paredzēta. Piemēram, Palāta uzskata, ka Līgumā par Eiropas stabilizācijas mehānismu jāiekļauj noteikumi par publisko līdzekļu ārējo revīziju. Palāta vēlas norādīt arī uz to, ka ES kompetentajām iestādēm, īpaši Eiropas Parlamentam un Padomei, vēl jāapsver pārskatatbildības un pārredzamības jautājumi vairākās jomās, proti, saistībā ar grāmatvedības un revīzijas standartiem, centrālo banku darbībām un kārtību, kādā sekot līdzī fiskālajai politikai, ko īsteno atbilstoši jaunajiem noteikumiem.

Revīzijas palāta 2011. gada 19. maija sanāksmē nolēma publiskot šo dokumentu. Eiropas Parlamenta Budžeta kontroles komiteju ar to iepazīstināja 2011. gada 25. maijā un nosūtīja ES iestāžu priekšsēdētājiem, ES dalībvalstu augstāko revīzijas iestāžu vadītājiem un dalībvalstu pastāvīgajiem pārstāvjiem Eiropas Savienībā.

Revīzijas palātas vārdā

priekšsēdētājs

Vítor Manuel da SILVA CALDEIRA